

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. M X

Fylke: Nordland

Tilleggsspørsmålnr. til nr. 7.

Herad: Nord-Rana

Emne: Skav

Bygdelag: Alteren kreds med
Langvassgrenda

Oppskr. av: Anders Forsmo,

Gard:

(adresse): Granmo, Båsmo.

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Flere 70-85 år gamle menn
og kvinner

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Sp. 1. Krøtter handlere som har drevet me oppkjøp av dyr om våren har det ikke vært i bygdene her hverken i gammel eller ny tid, og det er heller ikke på annen måte kjendt at folk har gjort forskjell på kyr som har fått skav eller ~~andre~~ *ikke*.

Sp. 2. Det har ikke her vært kjendt at kyr som har fått skav fikk svartere kjøtt enn andre.

Sp. 3. Det er ikke kjendt at melk fra kyr som har fått skav skulle være farlig for kalver eller smågriser.

Sp. 4. Det har her ikke vært noen regel om hvormeget en skulle skave, det rettet seg i hvert enkelt tilfelle etter hvor meget "bunø"en hadde. Hadde en lite for skov en meget, hadde en meget for og/eller det ble tidlig vår skov en lite eller intet.

Folk som bodde nær ved sjøen brukte alltid en masse ^{tan} tag til for, noe av dette tok de om våren eller forsommeren og tørket, men meget ble også tatt om vårvinteren etter hvert som en trenkte det og ble da nyttet rått. Det ble før alltid foret tre gange daglig og en gav da kuene tang til middag, og det ble da regnet slik at tang skulle utgjøre 1/3 av foret "triengs foret" som de sa.

Fjellgårde og slike som hadde vanskelig for å hente tang nyttet i steden "brøtt" (bjørkekvisper) og disse hadde da gjerne det munnheld at de skulle bruke så meget brøtt at det utgjorde for til en ku. En hadde på slike gårder vanligvis 7-8 kuer foruten hest og småfe.

Til sauene bruktes det meget bar av gran som atåt- og bunøfor, med dette kunne en begynne utpå etterhjulsvinteren.

Sp. 5-6. Også bar av ener skal ha vært nyttet som for til sauene. Det ble også kokt enerlaug som både ble brukt til å bløte opp fjorgammelt høi og som enkelte skal ha brukt å gi dyrene til drikke.

Det som er omskrevet under 5-6 er ukjendt her.

Sp. 7. Alle gårder i bygdene her hadde såpass skavskog at de greide seg selv. Erhvervelse av skav ved kom derfor ikke på tale.

Sp. 8. Det er ikke kjendt at en ved deling av skog har tatt hensyn til skavinga.

Derimot skal det ha forkommet at en ved deling av sameieskog skal ha tatt hensyn til at alle så vitt mulig fikk seg en hjemmeskogteig med bjerk til brøtt.

Sp. 9. Det har ikke vært egentlige almenninger her, men det kjennes til enkle tilfelle hvor det har vært skavd i skog som hørte staten til, og dette var ikke regnet for å være noe galt.

Sp. 10. De få husmenn som har vært i bygdene her hadde som regel så meget skavskog på X plassen at de greide seg selv.

Sp. 11. Ordet skavhelleren er ukjent her, derimot finnes det et sted som kalles: "sjevel-helleren". Navnet kommer av at en har sittet der og skavd, og så lagt fra seg skavveden (skjevelen) der*

Sp. 12. Det finnes ikke her nå noen tradisjon om at gårdnissen kunne sette skavet at på skavveden, eller hadde noe annet å gjøre som stod i forbindelse med skavingen.

En av mine kilder en 85 år gammel mann forteller følgende om skav og bruken av dette: Når jeg som nygift ~~Kjellak~~ for ca. 60 år siden flyttet til mine svigerforeldres gård så brukte de meget skav, de pleide å fylde en tønne gryte med skav og vann, dette ble så kokt til vannet, (lågen) ble nesten som en tynn suppe. Skavet ble tatt opp og git tørt til dyrene, mens lågen ble slått over agner, høifrø og lignende, og dette regnet en som et slags kraftfor. Lågen ble utblannet med vann da den var altfor sterk til å gi dyrene, som den var. Skavlågen bar en til fjøset i bøtter og med haletre (bæretre). En gang hadde kona sat fra seg bøttene med skavlåg i i fjøsgangen, de hadde ca. et sness lamm som var kommet tidlig til om vinteren som skikken var den gang, lammene hadde da kommet seg til bøttene og forsynt seg så kraftig at de var nesten døde når folk kom til og fikk dem bort. Men en rask opptreden av kona som helte i dem nymelket kumelk reddet dem.